

J. R.

**Nowy kodeks karny i kodeks
postępowania karnego w Ghanie :
[recenzja artykułu S. Reada
opublikowanego "The International
and Comparative Law Quarterly",
1962, nr 1]**

Palestra 6/5(53), 83-84

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tę dziwną pozornie sytuację: „Orzeczenia te reprezentują prawdopodobnie bardziej pobłażliwe lub odwrotnie — mniej tolerancyjne stanowiska, charakteryzujące miejscowe poglądy w stosunku do zagadnienia własności i interrasowej moralności. Morderstwo okazało się zbrodnią wewnątrzrasową, jako że ofiarami większości Murzynów, którzy je popełnili, byli ludzie tej samej rasy; miejscowe normy tolerowały więc mniej rygorystyczne egzekwowanie przepisów prawa, gdyż naruszenie porządku dotyczyło społeczeństwa murzyńskiego. Z drugiej strony kradzież jest w zasadzie przestępstwem międzyrasowym. Kiedy sprawcą jej był Murzyn, atakował on zazwyczaj mienie należące do białego. W tym wypadku miejscowe poglądy są mniej tolerancyjne, jako że motyw ochrony »własności białych« i obrony »białego społeczeństwa« przed naruszeniem obowiązującego w nim porządku jest o wiele silniejszy od tego, który uzasadnia ochronę »społeczeństwa murzyńskiego.«”

Analiza stanów faktycznych spraw karnych łącznie z rozważeniem tych okoliczności, które mogły wpłynąć na wymiar kary, doprowadziła autora do ostatecznego wniosku, że „choć członkowie jury skłonni są do wydania na ogół mniej surowych wyroków w stosunku do tych, którzy przyznali się do popełnienia zarzucanego im czynu, postawa ich jednak wygląda odmiennie, gdy spojrzeć na wydane orzeczenie przez pryzmat elementu rasowego. Otóż więźniowie murzyńscy, mimo przyznania się do winy, otrzymali stosunkowo znacznie surowsze wyroki niż znajdujący się w tej samej sytuacji biali”.

Mimo prób pewnego samousprawiedliwienia, technie z publikacji prof. Bullocka humanitarna tendencja do walki z rasizmem, przejawiającym się tak otwarcie w amerykańskim wymiarze sprawiedliwości (w szczególności w południowych stanach USA).

Nowy kodeks karny i kodeks postępowania karnego w Ghanie

Rozwijający się na kontynencie afrykańskim proces umacniania niepodległości przez nowo powstałe państwa przejawia się m. i. w zastępowaniu dawnego, narzuconego w swoim czasie przez władze kolonialne prawa własnymi ustawami, które mają odpowiadać warunkom społeczno-politycznym i ekonomicznym niepodległych narodów Czarnego Lądu. Szczególnie aktywną działalność w tym zakresie przejawia ghański ustawodawca, który m. i. na miejsce wydanych jeszcze w ub. stuleciu przez Brytyjczyków ustaw karnych wprowadził nowy kodeks karny i kodeks postępowania karnego (od stycznia 1961 r.).

Nowy k.k. składa się z pięciu części zawierających kolejno: „zasady ogólne”, „przestępstwa przeciwko osobom”, „przestępstwa przeciwko prawom własności” i „przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu, zdrowiu i moralności”. Wprowadza on podział przestępstw na następujące 5 rodzajów:

- 1) przestępstwa zagrożone karą śmierci (*capital offences*); należą tu m. i. zdrada (art. 180), morderstwo (art. 46);
- 2) przestępstwa zagrożone karą dożywotniego więzienia (*first degree felonies*); należą tu m. i. zgwałcenie (art. 97), usiłowanie morderstwa (art. 50);
- 3) przestępstwa zagrożone karą do 10 lat więzienia (*second degree felonies*); należą tu m. i. spędzenie płodu (art. 58), porwanie dziecka (art. 59), rabunek (art. 149), fałszowanie dokumentów sądowych lub urzędowych (art. 158), rozpowszechnianie fałszywych wiadomości „mogących podważyć zaufanie albo reputację Ghany lub rządu”, o których osoba rozpowszechnia-

jąca wie lub powinna była wiedzieć, że są fałszywe (art. 185; wypada dodać, że obywatel Ghany może być sądzony i karany za powyższe przestępstwo niezależnie od miejsca jego popełnienia, a więc w kraju lub poza jego granicami);

- 4) występki zagrożone karą do 3 lat więzienia (*misdemeanours*); należy tu m. i. umyślne znieważenie flagi narodowej lub herbu Ghany albo ich obrazowej reprodukcji (art. 184).

Szereg szczegółowych danych o niektórych przepisach kodeksu podaje James S. Read w informacji zawartej w nrze 1 z 1962 r. brytyjskiego kwartalnika „The International and Comparative Law Quarterly”. Odsyłając do nich czytelnika interesującego się powyższą problematyką, zwrócić trzeba uwagę na tendencyjność, z jaką autor ten krytykuje pewne postanowienia tej ustawy.

Adwokatura w Burmie

W tym samym numerze „The International and Comparative Law Quarterly” Maung pisze o prawnikach i nauczaniu prawa w Burmie, poświęcając wiele uwagi również adwokaturze burmańskiej.

W Burmie nie ma podziału na barristerów i solicitorów (por. na ten temat uwagi zawarte w poprzednim przeglądzie zagranicznej prasy prawniczej przy okazji omawiania adwokatury w Ugandzie). Istnieją jednak i w tym zakresie pewne gradacje związane z podziałem na rzeczników sądowych (*Pleaders*), rzeczników sądowych wyższego stopnia (*Pleaders of the Higher Grade*) i adwokatów. Pierwsza kategoria należy do zanikających. Rzecznicy ci bowiem, przez zdanie egzaminów i długoletnie wykonywanie praktyki, awansowali na ogół na rzeczników wyższego stopnia, którzy mają prawo praktykowania we wszystkich sądach cywilnych i karnych podlegających High Court'owi oraz we wszystkich urzędach finansowych podporządkowanych komisarzom finansowym. Najwyższy stopień zawodowy adwokata mogą uzyskać ci, którzy praktykowali jako barristerzy w Anglii lub po ukończeniu Wydziału Prawnego Uniwersytetu w Rangunie (jak dotąd jedyne w tym kraju; wkrótce jednak ma otworzyć swoje podwoje Wydział Prawa przy Uniwersytecie w Mandalay) odbyli co najmniej roczną praktykę sądową i przez rok występowali w charakterze rzecznika wyższego stopnia.

Do chwili obecnej istnieje także w Burmie możliwość wejścia do zawodu adwokackiego i uzyskania najwyższego jego stopnia w drodze zdania egzaminów, które corocznie odbywają się przed Komisją Służby Publicznej (*Public Service Commission*). Większość jednak palestrantów nie korzystała z tego sposobu, odbywając normalne studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Rangunie. Dlatego też są one zorganizowane w taki sposób, ażeby umożliwić studiującym swobodne wykonywanie pracy zarobkowej i ew. praktyczne przygotowanie się do zawodu przez pełnienie pewnych funkcji w sądach lub adwokaturze. Zajęcia bowiem na uniwersytecie trwają od 7 do 9 rano i składają się z 3 wykładów. Całe studia prawnicze rozłożone są na okres 2 lat, w czasie których student obowiązany jest zdać szereg egzaminów, po czym przystąpić do wykonywania praktyki w obranym zawodzie. Obecnie w Burmie dyskutuje się szeroko nad różnymi koncepcjami ulepszenia obowiązującego systemu studiów prawniczych, w szczególności przez powiększenie okresu nauczania do 5 lat.